

HET REALISEREN VAN EEN BREDE GZ-OPLEIDING

Vastgesteld door het HCO-GZ op 9 oktober 2020

Preamble

De ontwikkelingen in het veld van de gezondheidszorg maken dat voldoende breedte in de opleiding steeds belangrijker wordt. De GZ-psycholoog krijgt meer en meer regisserende en coördinerende taken, moet veelal andere professionals aansturen of mediërend behandelen (zoals in de vorm van het regiebehandelaarschap, het aansturen van teams in forensische zorg, de zorg voor verstandelijk beperkten, de jeugdzorg, sociale- en wijkteams, en de ouderenzorg). Met dit type rollen en werkzaamheden moet daarom ervaring worden opgedaan tijdens de opleiding. De breedte in de opleiding is tot nu toe echter voornamelijk langs de lat van stoornissen en problemen gelegd en te weinig langs de lat van diversiteit in settings en werkzaamheden.

Vanuit maatschappelijk perspectief gezien slagen verschillende instellingen/sectoren er onvoldoende in om GZ psychologen te vinden (zoals ouderenzorg, instellingen voor mensen met VB, jeugdzorg, forensische zorg) terwijl zich daar veelal de kwetsbaarste mensen worden behandeld. Door zowel cursorisch als in de praktijk breder op te leiden verwachten de GZ-hoofdopleiders dat deze sectoren “zichtbaarder” en aantrekkelijker worden voor toekomstige GZ psychologen.

Om de gedachten te bepalen is voor de duidelijkheid een onderscheid gemaakt tussen vier niveaus die de breedte gestalte geven, namelijk:

- a. Breedte in de opleiding in het algemeen
- b. Verdere borging van de breedte
- c. Breedte in het individuele opleidingstraject (IOP)
- d. Breedte over praktijkopleidingsinstellingen heen

a. Breedte in de opleiding in het algemeen

De GZ-opleiding is een opleiding tot generalist. Dit generalistisch karakter van de opleiding is al jaren expliciet geborgd in de eindtermen zoals geformuleerd in het competentieprofiel binnen het Opleidingsplan en geoperationaliseerd in het daarvan afgeleide Toetsboek waarin verplichte en facultatieve KBS's staan vermeld. De breedte van de opleiding komt ook tot uitdrukking in het accent op het levensloopsperspectief, op de verschillende ontwikkelingsfasen, en op de daarbij behorende zorginfrastructuur.

b. Verdere borging van de breedte

De GZ-hoofdopleiders stimuleren al geruime tijd de gevarieerde inrichting van opleidingsplekken met daarbij voldoende aandacht voor demografische diversiteit, evenals aandacht voor verschillende doelgroepen, type werkzaamheden en werksettings. Het HCO-GZ heeft het verder verbreden van de opleidingservaring tot speerpunt benoemd.

Om recht te doen aan het generalistisch karakter van de opleiding is het van belang dat de opleidingen ervaring opdoen met een variatie aan cliëntkenmerken, doelgroepen, type werkzaamheden en werksettings. Wat betreft *demografische diversiteit* wordt de variatie in onder andere geslacht, leeftijd, opleiding, intelligentieniveau en etniciteit bedoeld. *Doelgroepen* betreffen onder andere forensisch, medisch, ouderen, jongeren, soorten problematieken, en mensen met beperkingen. Onder *werksettings* verstaan wij onder meer zorgprogramma's, intra- en extramurale zorg, en basis- en specialistische GGZ. Wat betreft *type werkzaamheden* gaat het om individuele, mediatieve en groepsbenaderingen, alsook het aansturen van professionals.

De breedte impliceert derhalve dat de opleiding tijdens het praktijkdeel van de opleiding met uiteenlopende cliëntkenmerken, doelgroepen en werksettings in aanraking dient te komen. Om dat

te bewaken, wordt bovengenoemde variatie bij de beoordeling en erkenning van alle opleidingstrajecten (IOP's) centraal gesteld.

Doel en uitwerking: Met het opdoen van een dergelijke brede ervaring binnen de opleiding willen we het ontwikkelen van 'diversiteitscompetenties' realiseren. GZ-psychologen dienen om te kunnen gaan met mensen met zeer uiteenlopende kenmerken in zeer uiteenlopende situaties. Daaruit vloeit voor dat zij tijdens de opleiding aan de breedte aan het vak worden blootgesteld en daarin worden begeleid.

c. Breedte in het individuele opleidingstraject: Individueel OpleidingsPlan (IOP)

De breedte van het opleidingstraject wordt verder uitgewerkt in het traject van de individuele opleiding. Het is de bedoeling dat elke opleiding gedurende de twee opleidingsjaren op tenminste twee verschillende werkplekken praktijkervaring opdoet. Het geniet de voorkeur om dat binnen twee verschillende praktijkopleidingsinstellingen te doen. Ook kan er binnen één (brede) praktijkopleidingsinstelling op twee werkplekken opgeleid worden, mits er sprake is van voldoende aanbod van demografische diversiteit, verschillende doelgroepen en verschillende typen werkzaamheden op de verschillende afdelingen van die instelling. In beide scenario's dient het praktijkdeel voor tenminste 25% op een andere werkplek gevolgd te zijn. Deze omvang trekt de lijn door die is genoemd in het Besluit Opleidingseisen Gezondheidszorgpsycholoog van 15 oktober 2019 Artikel C.5 lid 4 staat:

'Voor generalistische basis GGZ-instellingen geldt naast de in het eerste lid genoemde eisen, dat er sprake moet zijn van een regulier samenwerkingsverband met een gespecialiseerde GGZ-instelling of met een door de hoofdopleider vast te stellen daaraan gelijkwaardige instelling, en ten minste 25% van de opleidingstijd besteed dient te worden in die instelling.'

Doel en uitwerking: Zoals ook bij de algemene uitgangspunten is beschreven, dienen opleidingen in de gelegenheid te worden gesteld om hun diversiteitscompetenties te ontwikkelen. De breedte van de opleiding wordt in overleg tussen de praktijkopleider en de opleiding gepland en vastgelegd in het individueel opleidingsplan (IOP). Het is uiteindelijk aan de hoofdopleider om te bepalen of het opleidingstraject breed en divers genoeg is.

d. Breedte over praktijkopleidingsinstellingen heen: Samenwerkingsverbanden

Om dergelijke trajecten mogelijk te maken, moedigen de GZ-hoofdopleiders samenwerkingsverbanden tussen praktijkopleidingsinstellingen aan, wat in lijn is met de landelijke ontwikkelingen op dit gebied (o.a. het project 'Proeftuinen' van TOP vanaf 2018). Instellingen binnen diverse sectoren worden uitgenodigd en gestimuleerd om samen te werken in het opleiden van GZ-psychologen.

Daarnaast biedt het Besluit Opleidingseisen Gezondheidszorgpsycholoog nog verdere samenwerkingsmogelijkheden. Artikel C.8 lid 1 luidt namelijk: *'Wanneer een instelling niet aan de erkenningseisen als bedoeld in de artikel C.4. tot en met C.7., voldoet kan deze met andere (praktijk)instellingen een samenwerkingsverband aangaan door samenwerkingsovereenkomsten te sluiten, zodat gezamenlijk wel aan de criteria kan worden voldaan.'*

Deze vormen van samenwerking wordt eveneens door het ministerie van VWS en door TOP gestimuleerd in de vorm van het toekennen van bonusplaatsen aan samenwerkingsverbanden (zie daarvoor <http://top-opleidingsplaatsen.nl/samen-opleiden/>). Inmiddels zijn er al vele succesvolle brede opleidingstrajecten en samenwerkingen tussen praktijkopleidingsinstellingen vormgegeven. Wij constateren dat opleidingen die opgeleid zijn in samenwerkingsverbanden tevredener zijn over hun opleidingstrajecten en zich meer toegerust voelen om uiteindelijk in verschillende sectoren aan de slag te gaan als GZ-psycholoog.

Doel en uitwerking: Het doel van dit breedte-onderdeel is het beter bedienen van uiteenlopende sectoren, en daarmee het nemen van een maatschappelijke verantwoordelijkheid die het individuele opleidingstraject overstijgt. Op deze manier wordt gerealiseerd dat een cohort opleidingen een breed terrein van de gezondheidszorg kan bestrijken. Het bevorderen van samenwerkingsverbanden kent politieke steun, maar dient anderzijds wel in het licht van de realiteit te worden gezien. Het

vereist nu eenmaal de nodige inspanningen van alle betrokkenen om zulke samenwerkingen van de grond te krijgen en (financieel en personeel) rendabel te maken.

Tot slot

Met deze standpuntbepaling wordt beoogd om specifieke richting te geven aan de breedte van de opleiding tot GZ-psycholoog. De bovenstaande uitwerkingen zijn dan ook bedoeld om de principes van die breedte te beschrijven. Specifieke uitwerkingen in het cursorische en praktijkdeel van de opleiding is aan de lokale hoofdopleiders, die een eigenstandige verantwoordelijkheid en bevoegdheid hebben om daaraan nader invulling te geven.

---O---